

Asia: VN/21836/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi luonnon monimuotoisuusstrategiaksi 2035

Lausuntopyyntö

2. Strategian lähtökohdat

Strategian lähtökohta ja sen myötä tarve strategiassa kuvatuille toimenpiteille on Metsähallituksen mielestä kuvattu selkeästi: luontokato, jota ei ole onnistuttu hillitsemään aiemmista tavoitteista ja kansallisista ja kansainvälisistä sitoumuksista huolimatta. Luontokadon pysäyttäminen ja ilmastonmuutoksen hillitseminen ja erityisesti siihen sopeutuminen kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa, joten myös ratkaisujen on kytkeydyttävä toisiinsa.

Metsähallitus pitää kannatettavana strategian lähtökohtaa, että luontokadon ja ilmastonmuutoksen pysäyttäminen ei onnistu pelkästään luonto- ja ympäristösektorin toimin, vaan strategiassa mainittujen juurisyiden ratkaisemiseksi tarvitaan aiempaa huomattavasti vahvempaa tavoitteiden ja toiminnan valtavirtaistamista eri sektoreille, yhteistyötä, johdonmukaisuutta ja koordinoitua.

EU:n biodiversiteettistrategia on osa laajempaa EU:n vihreä kehityksen ohjelmaa. Ohjelmassa on tavoitteita ja sääntelyaloitteita, joilla pyritään puuttumaan yhteiskunnan juurisyihin, joten se olisi syytä tunnistaa strategian lähtökohdissa. Esimerkkinä tästä on mm. yrityksiä koskeva kestävyysraportoinnin direktiivi.

Kestävyysmurros edellyttää yhteiskunnan toiminnan ja tuotantorakenteiden sekä kansalaisen elämäntapojen oleellista muutosta nopealla aikataululla, mikä on erittäin haastavaa.

Strategia ei tarkastele tasapainoisesti yleisesti hyväksytyjä kestävyden eri näkökulmia, jossa ympäristö, ihminen ja talous tulee ottaa tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Strategian taloudelliset vaikutukset on arvioitu ylimalkaisesti ja puutteellisesti. Tämä ei ole korjaantunut SYKEN tekemässä ennakoarvioinnissa (luku 4), jossa todetaan, että luonnonvarojen käyttöön, työllisyyteen ja elinkeinoihin liittyvien vaikutusten tarkka arviointi ei ollut ... mahdollista (luku 4.3.5). Vaikka ko. teemaan liittyviä tutkimuksia ja julkaisuja on ollut useita tarjolla.

3.1 ja 3.2 Päätaavoite ja tarkemmat tavoitteet

YK:n biodiversiteettisopimuksen päämääristä ja tavoitteista on sovittu sopimuksen 15. osapuolikokouksessa sen jälkeen, kun strategia on lähtenyt lausuntokierrokselle. Strategian sisältö tulisi päivittää kaikilta osin yhdenmukaiseksi sopimuksen kanssa.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan strategian päätaavoite ”Vuoteen 2030 mennessä luontokato on pysäytetty ja luonnon monimuotoisuus elpyy” tarkempine tavoitteineen muodostavat hyvän ja vaikuttavan kokonaisuuden.

Päätaavoitteen aikajänne on vuoteen 2030, mutta strategiakausi jatkuu vuoteen 2035. Päätaavoitteen aikajänne samoin kuin tavoite sinälläänkin vastaavat kansainvälisiä sitoumuksia, mikä on loogista. Kuitenkin myös koko strategiakauden kattavaa tavoitetta voisi harkita. Strategiakauden loppuun, vuoteen 2035 ulottuvaksi lisätavoitteeksi on kirjattu: ”Lisäksi viimeistään strategiakauden lopussa Suomi on luontoposiitivinen. Luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat toimet ovat kokonaisvaikutukseltaan myönteisiä niin, että luonnon monimuotoisuuden tila on vähintään samalla tasolla kuin 2020.” Lause ei ole täysin linjassa päätaavoitteen kanssa, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden tulisi elpyä jo v. 2030 mennessä.

Strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat tarkemmat toimenpiteet määritellään laadittavassa toimintaohjelmassa. Toimenpiteet lopulta ratkaisevat tavoitteiden toteutumismahdollisuudet. Metsähallitus korostaa, että toimintaohjelmassa määriteltävien toimenpiteiden tulee olla laadultaan ja määrältään kustannusvaikuttavia, ja niiden todentamiseksi luotavien indikaattoreiden selkeitä ja haluttua muutosta aidosti kuvaavia.

Nyt lausunnolla olevassa strategiassa esitetään lukuisia tulevaan toimintaohjelmaan kuuluvia määrällisiä tavoitteita erityisesti metsiin liittyen ilman perusteluja. Strategian tulee pysyä strategisella tasolla.

Metsähallituksen rooli biodiversiteettistrategian toteuttamisessa on merkittävä: Metsähallituksen hallinnassa on lähes kolmannes Suomesta: maa-alueita 9 157 000 hehtaaria ja vesialueita 3 419 000 hehtaaria, yhteensä 12 576 000 hehtaaria. Lakisääteisiä suojelualueita ja suojeluohjelmien kohteita on Metsähallituksen hallinnassa yli 2,5 milj ha ja erämaa-alueita n. 1,5 milj ha (1.1.2022).

Metsätalouden käytössä on 2,8 milj ha ja rajoitetussa käytössä 0,4 milj ha, jossa ensisijainen maankäyttö on esim. puolustusvoimien, tutkimuksen, opetuksen tai rajavartiointin tarpeet. Lisäksi liiketalouden taseeseen sisältyy kokonaan käytön ulkopuolella olevia alueita.

Metsähallitus suhtautuu myönteisesti roolinsa vahvistamiseen luontokadon pysäyttämisessä. Metsähallituksen rooli monimuotoisuuden tilan parantamisessa ja tämän strategian toimeenpanossa tulee määritellä yhteiskunnan kokonaisedun näkökulmasta omistajapoliittisen ja ministeriöiden tulosohjauksen kautta ottaen huomioon kestävyyden eri osa-alueet.

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

3.3 Luonnon tilan tavoitteet

Luonnon tilan tavoitteet ja niihin liittyvät indikaattorit kuvaavat sitä, miten hyvin strategian tavoitteet saavutetaan niin luonnonsuojelun toimenpiteiden kuin luonnonvarojen kestävästä käytöstä kuin juurisyihin vaikuttamisenkin keinoin.

Strategian mukaan ”Voimme asettaa yksityiskohtaisia tavoitteita vain sellaisille luonnon monimuotoisuuden ominaisuuksille, joiden kehityksestä meillä tulee strategiakauden aikana olemaan vähintään kohtalainen tietotaso”. Ekosysteemien toimintaan, mutta myös lajeihin ja luontotyyppeihin liittyy paljon tietopuutteita, ja vaarana voi olla se, että ne monimuotoisuuden ominaisuudet, joista lähtötieto on riittämätön, esimerkiksi vedenalainen luonto jäävät ilman riittäviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Toimintaohjelman laatimisen yhteydessä tulisi vielä pohtia, voitaisiinko monimuotoisuuden ominaisuudet määritellä riittävästi olemassa olevalla tietopohjalla tai oletuksella nykytietopohjan kehityksestä. Itsestään selvää on, että tavoitteiden ja niitä kuvaavien indikaattoreiden tuottaminen edellyttää erilaisten, harkittujen pitkäaikaisseurantojen ja inventointien resurssien turvaamista, jotta päätöksenteko voisi jatkossa nykyistä paremmin perustua mitattuun ja tutkittuun tietoon.

3.3.3 Elinympäristöjen laadun parantaminen

Elinympäristöjen laadun parantamista metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä rakennepiirteitä lisäämällä on Metsähallituksen monikäyttömetsissä toteutettu jo pitkään vuosittain päivitettävän Metsätalouden Ympäristöoppaan ohjeistamana. Metsähallitus on valmis tarkentamaan Ympäristöoppaan ohjeistusta strategian tavoitteiden ja laadittavan toimenpideohjelman ohjaamana.

Metsähallitus pitää epäselvänä sitä, millä perusteella rajattu joukko kaikista merenhoidon tavoitteista on valittu. Esimerkiksi merenpohjan häiriöön liittyvät tavoitteet ovat hyvinkin merkittäviä varsinkin matalien pohjien elinympäristöjen osalta. Tämä liittyy myös tavoitteeseen T3.3, jossa on melko suppeasti katettu merenhoidon tavoitteita.

Tunturialueen osalta ”tavoitteena on, että tunturikoivikoiden määrä ei vähene, tuntureiden arvokkaat lajistokeskittymät säilyvät ja että tuntureiden jäkälälaitumien kunto paranee selvästi nykyisestä. Ilmaston-muutoksella on suuri vaikutus tunturiluontoon ja sen vaikutuksia on tärkeää seurata.” Ilmastonmuutoksen ohella sen ja poronlaidunnuksen yhteisvaikutukset ovat vielä huonosti tunnettuja, mikä edellyttää tutkimuksen ja seurannan tehostamista tunturialueella. Metsähallituksen ja SYKE:n yhteistyönä tänä vuonna valmistuva Ylä-Lapin kaukokartoitusohjelma tarjoaa tuoretta tietoa tunturialueen luonnon tilasta ja luo hyvät edellytykset sen seurannalle.

Huomionarvoista on, että metsien monimuotoisuutta lisäävien rakennepiirteiden lisääminen edesauttaa merkittävästi myös virkistyskäyttöä ja vahvistaa sen vaikuttavuutta terveyden, hyvinvoinnin ja luontopositiivisten asenteiden kautta.

3.3.4 Ekosysteemien toiminnan turvaaminen ja parantaminen

Ekosysteemipalvelujen toiminnan turvaaminen ja parantaminen on tärkeää paitsi monimuotoisuuden näkökulmasta myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja varautumisen näkökulmasta. Ekosysteemipalveluihin perustuvien luontopohjaisten ratkaisujen tärkeys korostuu tulevaisuudessa ja niiden määrä lisääntyy. Tähän liittyy kiinteästi toimenpiteen 17.3 mukainen ekosysteemitilinpäivityksen käyttöönotto.

Metsähallituksella on kokemusta ja valuma-aluekohtaisesta suunnittelusta ja pitää sitä kannatettavana ja vaikuttavana toimena mm. vesistöjen laadun kannalta. Metsähallitus kannustaa toimijoita ja eri maanomistajatahoja yhteistyössä edistämään valuma-alueen suunnittelua ja tarjoaa osaamistaan käytettäväksi tähän.

EU:n uutta (17.11.2021) maaperästrategiaa ja sen tavoitteita olisi hyvä integroida kansalliseen biodiversiteettistrategiaan laajemmin, nyt maaperästrategia on huomioitu vain toimenpiteessä 4.9. Varmistetaan maaperän suojeleminen, kestävä käyttö ja ennallistaminen EU:n maaperästrategian mukaisesti.

3.4 Suojelu ja ennallistaminen

Metsähallitus korostaa, että olemassa olevan suojelualueverkoston laadukas ja täysimääräinen luonnonhoito ja ennallistaminen ovat yhteiskunnallisesti laajasti hyväksytyjä tapoja toteuttaa strategian tavoitteita kustannustehokkaasti ja -vaikuttavasti. On mahdollista, että tavoitteiden saavuttamisen kannalta tarvitaan sekä kustannustehokasta ja vaikuttavaa lisäsuojelua että kustannusvaikuttavia toimia myös suojelualueiden ulkopuolella.

Metsähallitus toteaa, että yleistä keskustelua ja yhteistä tilannekuvaa suojelualue-tavoitteiden osalta edistäisi, jos dokumentissa olisi määritelty tarkemmin mitä kansallisesti tarkoitetaan

”suojelualueilla” ja etenkin ”tiukalla suojelulla”. Tiukan suojelun kohteiden kriteerinä tulisi käyttää alueille asetettuja suojelutavoitteita ja niiden puitteissa sallittuja toimia. Tämä edellyttäisi kansallisesti käytävää keskustelua ja linjausta. Esimerkiksi erämaa-alueet luetaan tällä hetkellä kokonaan tiukasti suojelluiksi alueiksi, vaikka nykyisin Erämaalaki ei aseta juurikaan rajoituksia erämaa-alueiden käyttöön. Tämä tulisi ottaa huomioon tulevassa Erämaalain uudistuksessa, mikäli erämaa-alueet sisällytetään tiukan suojelun piiriin.

Strategian mukaisena tavoitteena on, että suojellun metsämaan osuus olisi vuonna 2035 vähintään 10 % (630 000 ha) koko maan tasolla. Tavoitetta ei ole kuitenkaan perusteltu eikä sen vaikutuksia arvioitu riittävästi. Tavoitetta ei voida pitää yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaisena eikä taloudellisesti ja sosiaalisesti hyväksyttävänä ilman perusteellisia vaikuttavuuden arviointeja.

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on, että kaikki luonnontilaiset ja vanhat metsät suojellaan. Tämä prosessi, mukaan lukien ao metsien kriteerit, on kesken, joten tiedossa ei ole, kuinka suuren osan mainitusta 630 000 hehtaarista kattaisi luonnontilaisten ja vanhojen metsien suojelu, eli missä määrin tämä strategia lisäisi metsien suojelua.

Metsähallitus kannattaa vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelua EU:n biodiversiteettistrategian mukaisesti. Tämän tulee perustua selkeisiin, kansallisesti hyväksytyihin kriteereihin. Kohteiden määrän ja sijainnin selvittäminen vaatii maastossa tehtävät inventoinnit, joihin on varattava aikaa vähintään kaksi maastokautta. Metsähallitus korostaa lisäsuojelun kohdentamista strategian tavoitteiden kannalta ekologisesti arvokkaimpiin kohteisiin kustannusvaikuttavasti, ottaen huomioon myös nykyisen suojelualueverkon kytkeytyneisyyden lisäämisen ja ennallistamismahdollisuudet.

Soidensuojelussa ”erityisesti tulee tavoitella sitä, että suojelu kattaa kokonaisia suo-yhdistymiä ja suoalueita.” Suojelua tulisi kohdentaa myös lettokeskusalueille. Nykyiset eteläisen Suomen luonnonsuojelualueet sijaitsevat yksityismaiden ja laajojen ojitusalueiden keskellä. Näillä alueilla tulisi em. tavoitteen ohella painottaa valuma-alueen kokonaistarkastelua ja erilaisten suojelua tukevien toimien kohdistamista siltä pohjalta. Tämä tukisi myös sisävesien suojelua ja tilan parantamista. Valuma-alueiden tulisi muutenkin olla suojelusuunnittelun lähtökohtana yli maanomistus- ja luonnonsuojelualueiden rajojen.

YK:n biodiversiteettisopimuksen tavoitteissa erikseen mainittiin sisävedet osana suojelun 30 % tavoitetta. Sisävesien suojelu on tällä hetkellä puutteellista, ja toisaalla on mainittu myös sisävesien merkittävät tietopuutteet. Näin ollen sisävesien suojelun toimia tulisi korostaa seuraavalla strategiakaudella.

Elinympäristökohtaisesta tarkastelusta on jäänyt pois maatalousympäristöjen tarkastelu, joiden arvokkain osa on perinnebiotoopit. KOKASU-raportin mukaan perinnebiotooppien osuus

maatalousympäristöstä on vain noin 2 % ja perinnebiotooppien osuus suojelualueverkostossa samaa luokkaa. Tavoitteessa T7.10 tämä on kuitenkin hyvin huomioitu. ”Varmistetaan tärkeimpien perinnebiotooppikohteiden hoito sisällyttämällä ne osaksi suojelualueverkostoa (ml. suojelua tukevat alueet)”.

Suojelualueet muodostavat ekologisen verkoston ytimen. Suojelutavoitteiden toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että suojelualueiden ulkopuolisia alueita käytetään siten, että se tukee verkoston tavoitteita. Luontoarvojen säilymistä voivat turvata niin talouskäytön ulkopuolelle rajatut, ennallistetut tai hoidetut luontokohteet suojelualueiden läheisyydessä kuin laajemmat rajoitetussa virkistys- tai muussa käytössä olevat viheryhteydet niiden välillä. Hyvin kytkeytynyt ekologinen verkosto lisää ilmastonmuutokseen sopeutumisen mahdollisuuksia. Tämän lisäksi talousmetsien luonnon monimuotoisuustyö tukee myös ekologisen verkoston vahvistamista.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan ekologisen verkoston kokonaisuus tulee kansallisella tasolla laatia niin, että myös OECM-kohteet kustannusvaikuttavasti täydentävät suojelualueverkoston edustavuutta alueellisesti ja ekologisesti. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota siihen, että kohdevalinnoilla pyritään tukemaan suojelualueverkoston edustavuuden säilymistä muuttuvassa ilmastossa.

Metsähallitus toteaa, että EU:n biodiversiteettistrategian mukaisen 30 % suojelutavoitteen toteuttamiseksi lienee tarpeen sisällyttää OECM-alueisiin myös luontoarvoiltaan heikentyneitä alueita. Kansainvälisen määritelmän mukaisesti OECM-alueiden valinta tulee tehdä kansallisesti, eikä OECM-status tarkoita alueiden muun käytön kieltämistä, kunhan tavoitteiden mukaiset suojeluarvot säilyvät.

EU:n biodiversiteettistrategian mukaista pinta-alatavoitetta tulee tarkastella luonnonmaantieteellisesti kattavasti ja tämä näkökulma tulee ottaa huomioon myös OECM-alueiden osalta koko EUn alueella. Valtion maiden Itä- ja Pohjois-Suomeen painottuneen sijainnin vuoksi Metsähallituksen mahdollisuudet Etelä-Suomen luonnonsuojelun puutteiden ratkaisemisessa eivät riitä.

Suomessa suojelualueita koskevien tietojen hallinta on nykyisin keskitetty, mutta kansallisen suojelualueverkoston ulkopuolisten luonnon monimuotoisuutta turvaavien OECM-alueiden paikka- ja ominaisuustietoja ylläpitävät useat eri tahot, eikä tiedonhallinnan kokonaisuutta ole koordinoitu. OECM-työryhmä ehdotti 2021 raportissaan (Suojelualueverkostoa tukevat luonnon monimuotoisuutta turvaavat alueet Suomessa: OECM-työryhmän ehdotus 2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164070>), että ”Päävastuu raportoinnista suojelualueiden osalta on ollut Suomen ympäristökeskuksella. Jatkossa tulee kuitenkin kansallisesti sopia, mikä tai mitkä tahot vastaavat suojelualueiden ulkopuolisten OECM-kohteiden tietojen kokoamisesta ja raportoinnista”.

Metsähallituksen Metsätalous Oy:n näkemyksen mukaan Suomi ylittää jo reilusti EU:n tiukan suojelun tavoitteen, nimenomaan metsien suojelun merkittävä lisääminen ei ole tarkoituksenmukaista. Strategiassa esiteltyä ylimitoitettua metsien suojelun lisäämistä ei perustella muuten kuin ylimalkaisesti. Tämä koskee etenkin valtion maiden suojeluesityksiä. Valtion maat sijaitsevat keskimääräistä karuimmilla kasvupaikoilla, ja lisäksi maiden painopiste on Pohjois-Suomessa. Etelä-Suomessa valtion metsissä on merkittävää päällekkäistä käyttöä mmm maanpuolustuksen, rajavartioinnin, tutkimuksen ja opetuksen tarpeisiin, joita mahdollinen lisäsuojelu suoranaisesti uhkaa.

Metsähallitus katsoo, että jos valtion metsiä suojellaan ylimitoitettusti, niin se ei ole yhteiskunnan kannalta oikeudenmukaista, koska se vaurioittaisi pahoin keskeistä toimialaa, jonka merkitys koko Suomen taloudelle ja hyvinvoinnille on keskeistä. Nimenomaan valtion metsien suojelu kohdistuisi epäoikeudenmukaisesti harvaan asuttuun osaan Suomea, jossa korvaavat työmahdollisuudet ovat rajattuja.

Metsähallitus on arvioinut valtion maille esitetyn 500 000 hehtaarin lisäsuojelun vaikutuksia kolmessa eri skenaariossa*, jotka antavat käsityksen ehdotuksen taloudellisesta ja sosiaalisesta merkityksestä:

Skenaario 1:

Suojelu kohdistetaan liiketoiminnan metsämaiden sijainnin ja luontoarvojen mukaan, jolloin painopiste on Pohjois-Suomessa (Lappi 60%, PoKa 30%, E-Suomi 10%)

- Metsähallituksen hakkuut vähenevät 1 milj.m3 vuodessa
- Metsäsektorilta vähenee 770 suoraa työpaikkaa ja välillisesti yhteensä noin 1700 työpaikkaa
- Metsäteollisuuden liikevaihto vähenee noin 415- 446 milj.€ vuodessa
- Suojeltavien metsien markkina-arvo on noin 1,975 mrd euroa
- Julkisen sektorin tulot vähenevät 38 milj.€ vuodessa
- Palkkasumma vähenee 65 milj.€ vuodessa

Skenaario 2:

Suojelua painotetaan Etelä-Suomeen (Lappi 50%, PoKa 20%, E-Suomi 30%)

- Metsähallituksen hakkuut vähenevät 1,4 milj.m3 vuodessa
- Metsäsektorilta vähenee 1080 suoraa työpaikkaa ja välillisesti yhteensä noin 2380 työpaikkaa
- Metsäteollisuuden liikevaihto vähenee noin 580-625 milj.€ vuodessa

- Suojeltavien metsien markkina-arvo on noin 2,385 mrd euroa
- Julkisen sektorin tulot vähenevät 53 milj.€ vuodessa
- Palkkasumma vähenee 91 milj.€ vuodessa

Skenaario 3:

Suojelu kohdistetaan kokonaan (100%) Etelä-Suomeen

- Metsähallituksen hakkuut vähenevät 2,1 milj.m3 vuodessa
- Metsäsektorilta vähenee 1600 suoraa työpaikkaa ja välillisesti yhteensä noin 3600 työpaikkaa
- Metsäteollisuuden liikevaihto vähenee noin 870-935 milj.€ vuodessa
- Suojeltavien metsien markkina-arvo on noin 4,0 mrd euroa
- Julkisen sektorin tulot vähenevät 76 milj.€ vuodessa
- Palkkasumma vähenee 130 milj.€ vuodessa

Metsien lisäsuojelu ehdotetussa laajuudessa rajoittaa puuta raaka-aineena käyttävien elinkeinojen toimintaa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Toteutuessaan strategian mittakaavassa tämä johtaa useiden teollisuuslaitosten sulkemiseen sekä saha- että muussa metsäteollisuudessa. Kaiken lisäksi tämä toteutuessaan aiheuttaa hakkuuvuotoa Suomesta ulkomaille 50-70%, pääosin vielä maihin ja kasvillisuusvyöhykkeisiin, joissa luonnon monimuotoisuus on Suomea huomattavasti rikkaampaa ja on enemmän uhattuna (mm. Brasilia, Venäjä). Tästä on julkaistu tuoreita tutkimuksia mm. Norjalais-suomalaisessa ja saksalaisessa tutkimuksessa sekä ruotsalaisessa selvityksessä. Lisäksi tapahtuu substituutiovaikutus, jossa uusiutuvia raaka-aineita korvautuu fossiilisilla raaka-aineilla, joiden ilmastovaikutus ja sen myötä vaikutus luonnon monimuotoisuuteen on negatiivinen. Metsien lisäsuojelun epäsuoratkin vaikutukset voivat täten olla luontonegatiivisia.

SYKEN ennakoarviossa on kirjattu, että metsien suojelu ja ennallistaminen lisäävät metsästys-, marjastus- ja sienestysmahdollisuuksia (4.3.5). Kuitenkin tärkeimmät marjat (mustikka, puolukka, metsävadelma) esiintyvät runsaina hoidetuissa talousmetsissä.

Suojelualueilla metsästystä rajoitetaan, joten lisäsuojelun ei tästä näkökulmasta paranna metsästysharrastuksen mahdollisuuksia. Monien riistalajien kannat kuitenkin hyötyvät suojelualueista rauhallisina lisääntymis- ja levähdyspaikkoina. Suojelualueilla voisi laajemmin hyväksyä myös metsästyksen silloin kun se on kannanhoidollisesti tarpeellista eikä ole ristiriidassa alueen suojeluarvojen kanssa.

*Lähteet:

Vaikutukset työpaikkoihin ja metsäteollisuuden liikevaihtoon on arvioitu seuraavien julkaisujen pohjalta:

- <https://www.luke.fi/uutinen/metsateollisuuden-puunkaytto-vaheni-2019/>
- https://stat.luke.fi/mets%C3%A4teollisuuden-investoinnit-ja-kannattavuus-2019_fi

Vaikutuksia palkkatuloihin ja julkisen sektorin tuloihin (=palkkatuloihin liittyvät tuloverot, sosiaalivakuutusmaksut ja arvonlisävero) on arvioitu Taloustutkimuksen 2021 julkaisun perusteella:

- Kasvu, Hiilinielu ja Näivettyminen - metsäskenaariot: vaikutukset alan yrityksiin, työntekijöihin, metsänomistajiin ja julkiseen talouteen, Pasi Holm ja Juho Tyynilä, Toukokuu 2021 | Taloustutkimus Oy

3.4.2 Ennallistaminen ja hoito

”Suomi sitoutuu YK:n biodiversiteettisopimuksen heikentyneiden alueiden [15/20] prosentin ennallistamistavoitteeseen kansallisesti”. Biodiversiteettisopimuksen 15. osapuolikokouksen tuloksena tavoite on kansainvälisesti 30 %, joten tämä tulisi korjata tekstiin ja tavoitteeseen T8.

Metsähallitus tunnistaa, että valtion maiden rooli 30% ennallistamistavoitteen saavuttamisessa on merkittävä. Ennallistamisen mahdollisuuksia on tunnistettu sekä suojelualueilla että liiketalouden taseessa olevilla mahdollisilla OECM-alueilla.

Metsien osalta ennallistamisen ja hoidon toimien kohdentaminen erityisesti ennallistamispolttoihin sekä harjujen paahderinteiden ja lehtojen hoitamiseen on Metsähallituksen mielestä kannatettavaa sekä suojelualueilla että talousmetsissä.

Valuma-alue tulee ottaa ennallistamisen ja suojelua tukevien toimenpiteiden suunnittelun lähtökohdaksi yli maanomistus- ja suojelualue-rajajen. Valuma-alueen suojelutoimet edellyttävät eri toimijoiden nykyistä tiiviimpää yhteistyötä, jota kehitetään alkaneen vuoden aikana määriteltävillä Helmi-alueilla sekä suunnitteilla olevassa Biodiversity Life IP -hankkeessa.

Tunturialueen luonnonsuojelutilanne on suojelualueiden osuudella mitattuna hyvä, kuten strategiassa todetaan. Alueen lajisto ja luontotyytit ovat kuitenkin laajalti uhanalaisia syistä, joihin suojelu- ja erämaa-alueiden hallinnalla ja hoidolla voidaan vaikuttaa varsin rajallisesti. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia voidaan lajikohtaisesti torjua intensiivisillä toimilla, kuten naalin kohdalla on onnistuneesti tehty. Muuten ilmastonmuutokseen sopeutumisen mahdollisuudet ovat varsin vähäisiä.

Poronhoito on merkittävin tunturiluontoon vaikuttava maankäyttömuoto, joka kattaa koko tunturialueen kaikki luonnonsuojelualueet mukaan lukien. Tulisi tarkemmin määritellä, missä mitassa laidunnuksen vaikutus ja suurpetojen kantojen säätely porotalouden takia on hyväksyttävä alueen luonnonsuojelun tavoitteita asetettaessa. Porojen laidunnusta voidaan säädellä vain porotalouden omilla toimenpiteillä. Kovien pakkastalvien puuttuminen on lisännyt halla- ja tunturimittarien massaesiintymistä, mikä on johtanut laajoihin tunturikoivikoiden kuolemiin Suomen ja Norjan tunturialueilla 2000-luvulla. Porojen laidunnus heikentää kuolleiden tunturikoivikoiden uudistumista, mutta toisaalta saattaa estää avotunturien metsittymistä ja torjua ilmastonmuutoksen aiheuttamaa metsänrajan nousua.

Laidunnuksen ja ilmastonmuutoksen yhteisvaikutus on vielä tuntematon tekijä. Tunturialueen osalta olisikin välttämätöntä tehostaa muutosten seuranta ja tutkimusta yhteistyössä Norjan ja Ruotsin toimijoiden kanssa. Lapissa on useiden tutkimuslaitosten ja asemien muodostama verkosto, joka luo hyvät edellytykset sille. Tutkimuksessa ja seurannassa on mahdollista hyödyntää myös saamelaiden perinteistä tietoa alueen luonnosta ja sen kestävästä käytöstä.

3.5 Paineiden vähentäminen ja juurisyihin vaikuttaminen

Strategian kustannustehokkaan ja -vaikuttavan toimeenpanon edellytys on pitkäjänteisyys ja johdonmukaisuus sekä tavoitteiden pysyvyyden että resurssien mitoituksen näkökulmasta. Siksi Metsähallitus pitää tavoitteiden toteutumisen kannalta erityisen tärkeänä toimenpidettä T14.2: ”Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi ja riittävien resurssien takaamiseksi tehdään pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti. Luonnon monimuotoisuuden turvaamista on edistetty ylivaalikautisesti.”

Julkisella rahoituksella tulee kannustaa ja tukea eri toimijoiden yhteistyötä yli maanomistus- ja suojelualueerajojen. Erityisen tärkeää tämä on valuma-aluelähtöisessä sisävesien suojelussa.

Vieraslajien aiheuttama uhka on tuotu strategiassa esiin vain varsin yleisellä tasolla. Ainoa vieraslajeihin liittyvä toimenpide on 13.3. Monimuotoisuudelle aiheuttamansa uhkan näkökulmasta vieraslajien hallinta voisi näkyä strategiassa vahvemmin. Esimerkiksi minkin ja supikoiran vaikutus monien lintulajien uhanalaistumiseen tai harvinaistumiseen on huomattava.

Luontopalvelujen näkemyksen mukaan luontosuhteen, hyvinvoinnin ja terveyden kannalta lähiluonnon merkitys on suuri, mikä tulisi nykyistä paremmin ottaa huomioon kaupunki- ja taajamarakentamisessa. Monimuotoisuuden lisääntyessä luonnon virkistyskäyttöympäristön laatu paranee, mikä tuo myönteisiä terveysvaikutuksia, ja vaikuttaa osaltaan terveydenhoitokuluja pienentävästi.

Asenne- ja arvovakenteeseen voidaan vaikuttaa kansalaisten koko eliniän ajan. Kansalaiset tarvitsevat tasapuolista tietoa luonnonsuojelun ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä ulottuvuuksista ja näiden yhteensovittamisesta. Rahoitusta pitää kohdentaa myös luontopositiivisten asenteiden, tietojen ja taitojen varmistamiseen, varhaiskasvatuksessa, opetuksessa, ja virkistyskäytössä. Luontovaikutuksiltaan positiivisia yhteiskunnallisia prioriteetteja vahvemmin esiin tuomalla voidaan muuttaa kansalaisten arkista käyttäytymistä.

Strategiassa on käsitelty laajasti luontoasioiden tuomista opetukseen ja mainittu teeman nivomista monilla koulutusasteilla osaksi sisältöjä. Strategiassa tulisi näkyä selkeä tavoite siitä, että luontotiedon, luonnonhoidon ja ennallistamisen ammattilaisia pitäisi kouluttaa jo oppilaitoksissa. Tarvitsemme suuren määrän luonnon ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä yhteensovittamisen hallitsevia ammattilaisia.

3.6 Saamelaiset ja luonnon monimuotoisuus

Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen etenevät muuta Suomea nopeammin saamelaisten kotiseutualueella. Metsähallitus pitää hyvänä, että strategiassa huomioidaan saamelaisten asema aktiivisena toimijana luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastonmuutoksen hillintään liittyvien toimenpiteiden valmistelussa, päätöksenteossa ja toteuttamisessa.

Strategiaa on valmisteltu tilanteessa, jossa tavoitteisiin liittyvän lainsäädännön valmistelu on ollut kesken. Tavoitteiden saavuttaminen on edistynyt muun muassa luonnonsuojelu- ja ilmastolaista säädettäessä sekä saamelaiskäräjistä annetun lain muutosta koskevassa hallituksen esityksessä, ja tämä tulisi huomioida strategiaa viimeisteltäessä ja toimintaohjelmaa laadittaessa.

Metsähallitus esittää jäljempänä vähäisiä tarkennuksia esitettyjen osatavoitteiden muotoiluihin.

T20.1 Saamelaisten kotiseutualueen oman ilmasto- ja luonto-ohjelman toteuttamisen myötä kotiseutualueen kunnat, Lapin liitto, Metsähallitus ja Saamelaiskäräjät toimivat yhdessä ja johdonmukaisesti ilmastonmuutoksen vaikutusten hillitsemiseksi, ilmastonmuutokseen sopeutumisen tukemiseksi ja alkuperäisen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Metsähallitus esittää, että toimijoihin lisätään Lapin ELY-keskus, jonka vastuulla on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua alueellaan. Lisäksi Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että mikäli tavoitteen luonto-ohjelmalla tarkoitetaan uudistetun luonnonsuojelulain 13.5 §:n mukaista monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevaa alueellista toimeenpanosuunnitelmaa, tulisi terminologiaa yhdenmukaistaa tai luonto-ohjelman tarkoitusta tulisi kuvata johdantotekstissä.

T20.2 YK:n biodiversiteettisopimuksen Artikla 8(j):n mukaiset vapaaehtoiset ohjeistukset on toimeenpantu valtionmaiden, maakuntien ja kuntien osalta.

Suomessa on vapaaehtoisista ohjeistuksista otettu toistaiseksi käyttöön vain Akwé:Kon -ohjeet ja niiden käyttö on vakiintunut osaksi Metsähallituksen erämaa- ja luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelua sekä luonnonvarasuunnitelmien laatimista. Metsähallitus on vuodesta 2010 kehittänyt ohjeiden soveltamista yhdessä Saamelaiskäräjien kanssa. Metsähallitus katsoo, että ohjeiden soveltaminen on lisännyt saamelaisten osallistumista ja tuonut lisäarvoa suunnitteluun. Metsähallitus esittää, että ensisijaisena tavoitteena tulisi olla Akwé:Kon -ohjeiden käyttöönotto myös muussa maankäytön suunnittelussa. Ohjeiden käyttöönoton laajentamista edesauttaisi kohdennettu rahoitus.

Lisäksi Metsähallitus katsoo, että ennen muiden vapaaehtoisten ohjeiden käyttöönottoa olisi tarpeen muodostaa keskeisten ministeriöiden ja Saamelaiskäräjien kanssa yhteinen näkemys siitä, kuinka ohjeita sovelletaan suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön. Muiden vapaaehtoisten ohjeiden käyttöönoton ei tulisi luoda uusia, päällekkäisiä prosesseja muun muassa maankäytön suunnitteluun. On myös huomattava, että pelkkä ohjeiden kääntäminen ei tue eikä kannusta niiden käyttöönottoon.

T20.8 Saamelaiskulttuuria arvostetaan ja sitä suojellaan sekä sen luonnon monimuotoisuutta turvaavia käytänteitä edistetään ja hyödynnetään. Toimille, jotka voivat vaikuttaa saamelaisiin alkuperäiskansana, haetaan vapaa ja tietoon perustuva ennakkosuostumus.

Metsähallitus esittää, että tavoite muutettaisiin muotoon: ”Toimille, joilla voi olla erityinen merkitys saamelaisille alkuperäiskansana, haetaan vapaa ja tietoon perustuva ennakkosuostumus.” Tällöin tavoitteen sanamuoto vastaisi muun muassa eduskunnassa käsiteltävänä olevan saamelaiskäräjälain (HE 274/2022 vp) yhteistoiminta- ja neuvotteluelvoitetta koskevan säännöksen sanamuotoa. Lisäksi Metsähallitus esittää, että johdantotekstissä taustoitettaisiin lyhyesti vapaan ja tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen periaatetta, joka sisältyy kahteen strategiassa esitettyyn tavoitteeseen (T20.8 ja T5.2). Ennakkosuostumuksen periaatteen on katsottu toteutuvan neuvottelumenettelyn kautta, jossa pyritään saavuttamaan yksimielisyys tai saamaan suostumus ennen päätöksentekoa. Pyrkimys yksimielisyyteen ei kuitenkaan merkitse sitä, että yksimielisyys tai suostumus olisi aina saavutettavissa. Neuvottelujen edellytyksenä on, että ne käydään vilpittömästi ja oikea-aikaisesti, ja ne perustuvat riittävään tietopohjaan.

3.7 Suomi maailmalla

Kappaleessa 3.7 todetaan ”...sekä panostanut lähialueyhteistyöhön Itämeren, Fennoskandian, Barentsin ja Baltian alueilla”. Tähän voisi lisätä ”arktisella” alueella, jotta teksti olisi linjassa tavoitteen T21.5 kanssa.

Tavoitteessa T21.1 sanotaan ”edistää luonnon monimuotoisuuteen suunnattua resurssimobilisaatiota kaikista lähteistä”. Metsähallitus ehdottaa tavoitteen muotoilua seuraavasti: ”Luonnon monimuotoisuuteen kohdistettua rahoitusta pyritään lisäämään monista eri lähteistä”.

Tavoitteessa T21.2. sanotaan ”pyrkii määrätietoisesti vaikuttamaan luonnon monimuotoisuuden rahoitus- ja voimavarakysymyksiin kansainvälisten elimien johtotehtävien kautta”. Suomi voi kuitenkin pyrkiä tähän myös muillakin keinoin, esimerkiksi tuomalla Suomi aktiivisesti asiaa esiin kaikissa neuvottelupöydissä ja vaikuttaa osaltaan siihen sekä omalla rahoituspolitiikallaan että EU:n politiikkaan vaikuttamalla.

Muita huomioita luonnoksesta

Metsähallitus ihmettelee, että perusteellisen työryhmätyön jälkeen konkreettisia tavoitteita lisättiin työryhmää kuulematta. Esimerkiksi 10%:n suojelutavoite lisättiin strategiaan kokoustyöskentelyn jälkeen.

Yksityiskohtaisia kommentteja:

- Otsikon 2.2. alla on tietolaatikko 1, johon on kerätty luonnon monimuotoisuuteen liittyviä kansainvälisiä ympäristösopimuksia. Olisi hyvä, että kaikista sopimuksista mainittaisiin niiden virallinen suomenkielinen nimi ja mahdollisesti myös lyhyempi nimi, kuten esim. ”Ramsarin sopimus”. Ramsarin sopimus on myös sopimus kosteikkojen ja vesialueiden kestävästä käytöstä, ei pelkästään suojelusta.
- Otsikon 2.3 alla on ilmaus ”ekologinen siirtymä”, joka tulisi lisätä sanastoon Tarkoitetaanko tällä ”vihreää siirtymää”, jota käytetään yhteiskunnallisessa keskustelussa? Otsikon 2.5 alla käytetään vielä termiä ”kestävyyssiirtymä”. Mikäli termit tarkoittavat samaa, olisi hyvä käyttää johdonmukaisesti yhtä ilmaisua koko dokumentissa tai vaihtoehtoisesti selittää sanastossa, miten ilmaisut eroavat toisistaan, jos eroavat.
- Kappaleen 3 lopussa mainitaan: ”Luontokato Suomessa on pysäytettävä niin, että myös globaaleihin
- tavoitteisiin päästään.” Lausetta tulisi tarkentaa, sillä tästä voi saada harhaanjohtavan kuvan, että globaalit tavoitteet voitaisiin saavuttaa pelkästään Suomen toimenpiteillä.
- Kappaleen 3.2 taulukko 1 tavoitteesta 20 osa tekstistä on rajautunut pois.

- Biodiversiteettisopimukseen liittyvä Nagoyan geenivarapöytäkirja, joka on tullut voimaan Suomessa 1.9.2016, on oikeudellisesti sitova kansainvälinen sopimus. Mikäli strategiaa halutaan vieläkin tiivistää, geenivarapöytäkirjan voisi sijoittaa Strategian lähtökohdat -kappaleeseen, ei tavoitteeksi.
- ”Mikäli geenivarojen käyttöön liittyy alkuperäiskansojen perinteistä tietoa, noudatetaan niiden hankkimisessa vapaan ennakkosuostumuksen (Free Prior Informed Consent) periaatetta.” Suomeksi periaatteesta käytetään ilmaisua ”vapaa, tietoon perustuva ennakkosuostumus”. Sama päivitystarve koskee myös tavoitetta 5.2.
- ”Tavoite koskee sekä domestikoitujen että luonnonvaraisten lajien perinnöllistä vaihtelua.” Toiveena olisi mahdollisimman selkeä ja suomenkielinen kieli strategiassa, mihin viranomaisia veloitetaankin. Sen takia ”domestikoitujen” tilalla voisi käyttää esim. ”kesytettyjen ja jalostettujen” tai esimerkiksi ”kotieläinten ja hyötykasvien/viljelykasvien”. Sama koskee myös toimenpidettä T6.1.
- 3.3.2 T2.1 ”...ja heikentyneiden yhteisöjen monimuotoisuus lisääntyy”. Ilmaisuu viittaa nyt siihen, että heikentyneiden yhteisöjen joukko olisi yhä moninaisempi. Ilmaisua tulisi täsmentää, esimerkiksi heikentyneiden eliöyhteisöjen ekologinen monimuotoisuus lähtee palautumaan kohti luonnontilaista.
- T 3.3.1 Luontotyyppi-indikaattorin osalta jää epäselväksi, onko ajatuksena käyttää indikaattorin pohjana luontotyyppien uhanalaisuuden arviointia vai luontodirektiivin raportointia vai kenties raportointia vai molempia?
- T 3.3.2 Sivulla 28 listataan lajiryhmäindeksejä, ja mukana siellä on ”eräät muut vedenalaiset eliöyhteisöt”. Määritelläänkö nämä toimintaohjelman laadinnan yhteydessä? Lisäksi epäselväksi jää, onko näissä kyse laatu- vai määräindikaattoreista vai näiden yhdistelmästä.
- Tavoitteessa T4.5 puhutaan ekosysteemiprosessien toiminnasta, mitä näytä käytettävän muualla näissä tavoitteissa. Olisiko selkeämpi puhua ekosysteemien toiminnasta?
- Kappaleessa 3.4.1 on lause ”Suojelupinta-alan tulee kasvaa 30 prosenttiin Suomen maa-alueiden ja sisävesien sekä merialueiden pinta-alasta vuoteen 2030 mennessä.” Kansainvälisissä joulukuussa neuvotelluissa luonnon monimuotoisuuden tavoitteissa on kyse rannikko- ja merialueista, joten teksti tulisi muokata tämän mukaisesti, samoin tavoitteessa T7.

- Sivulla 37 annetaan merialueiden suojeluprosentiksi 12%. Oikea luku tällä hetkellä lähempänä 11%, kuten muualla strategissa on myös kirjattu.
- Kappaleessa 3.5.5 todetaan ”Kansainvälisessä työssä alkuperäiskansojen, paikallisyhteisöjen, naisten ja tyttöjen osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia on parannettava”. Tämä ei kuitenkaan kunnolla heijastu tavoitteeseen T151, jossa sanotaan ”Lisäksi kehitysyhteistyössä naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet”. Kansainvälinen työ pitää sisällään enemmän kuin kehitysyhteistyön. Lisäksi toimenpiteestä puuttuu alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen huomioiminen. Metsähallitus ehdottaa tavoitteen 15.1. uudelleenmuotoilua seuraavasti: ”Lisäksi kehitysyhteistyössä ja muussa kansainvälisessä työssä alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen sekä naisten ja tyttöjen vaikutusmahdollisuudet ovat parantuneet”.
- Planetaarinen ruokavalio olisi syytä määritellä

Toimintaohjelmassa pohdittavaksi:

- ”Soiden tilan parantamiselle asetetaan tavoitteeksi rakenteeltaan ja toiminnaltaan eheiden soiden pinta-alan kasvaminen kymmenellä prosentilla ja niiden kytkeytyvyyden selkeä paraneminen nykyisestä vuoteen 2035 mennessä.” Epäselvää miten on arvioitu, että todennettavasti syntyy ”rakenteeltaan ja toiminnaltaan eheiden soiden pinta-alan kasvaminen kymmenellä prosentilla”. Toiminta ja yleiset lajit kyllä reagoivat ennallistamiseen nopeasti ja tehokkaasti, mutta harvinaisemman ja vaateliaamman lajiston osalta vaste on hitaampi, todennäköisesti vuosikymmeniä. Toimintaohjelmassa on syytä määritellä, mitä ovat rakenteeltaan ja toiminnaltaan eheät suot ja kuinka suuri pinta-ala on tässä tarkoitettu 10% sekä kuinka paljon tavoitteesta saavutetaan jo tehtyjen ennallistamisten vaikutusten huomioimisella ja lisäheikentymisen estämisellä?
- Osana suojelualueverkon ja niitä tukevan OECM-alueverkoston kehittämistä Metsähallitus ehdottaa harkittavaksi uusia suojelua tukevia toimintamalleja vapaaehtoisen suojelun pohjalta. Niiden esikuviksi saattaisivat käydä Keski-Euroopassa yleiset aluetyyppit, esimerkiksi regional park-tyyppiset suojelualueet, jotka perustuvat osittain yksityisomistukseen ja rajoitettuun taloudelliseen hyödyntämiseen.
- Strategiassa todetaan, että ”0,5-1,0 miljoonaa hehtaaria ojitettuja soita on jäänyt hyvin vähäpuustoisiksi tai hidaskasvuiseksi”. Näiden hyödyntäminen ennallistamisen tai vettämisen kautta vaatii valuma-alueita suunnittelua ja toteutusta, koska epäonnistuneiden ojituskuvioiden ennallistamisen usein vaikuttaa myös onnistuneisiin ojituksiin. Ennen laajamittaista toimeenpanoa tulisi kuitenkin selvittää, kuinka paljon realistista toteuttamiskelpoista ennallistamispotentiaalia niihin todellisuudessa sisältyy. Lisäksi monessa tapauksessa kyse karummista ja monimuotoisuuden kannalta vähemmän vaikuttavista suoluontotyypeistä. Tähän tarvitaan myös menetelmällistä kehitystä kohteiden tunnistamiseen, valuma-alueita suojelun suunnitteluun sekä yhteiskunnallisten konfliktien ratkaisemiseen osana toimenpidettä 8.3.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Veikkola Johanna
Metsähallitus